

kal spomladi iz ostrega orehovega konca požene naravno navzdol v pesek, in se ne polomi, kadar orehe jemlješ iz lonca, ne od vrha, ne od spod, kar bi se moralo zgoditi, ako bi orehi križem ležali med peskom, ker se čez zimo pesek trdo vleže. Na vrsto pokonci postavljenih orehov pride druga vrsta peska, in na pesek ravno tako, kakor smo popred videli, vrsta orehov, dokler ne zmanjka prostora ali orehov. Zadnja vrsta orehov pri vrhu se končno zopet pokrije s peskom, in lonec se spravi čez zimo v kak zavaran zračen kot pod streho, kjer ni plesnobe.

Če so orehi slabo sušeni, ali če je lonec spravljen v plesnjivi zaprtiji, jedro v orehah sné plesnoba, in sadil ne bodeš spomladi praznih plesnovih lupin.

Ko je na spomlad zunaj že zeleno, porosé se orehi v lonci dva- ali trikrat z vodo, da se pesek ohrani vlažen, in se pospešuje kalenje. Ko pride k moči stanovitna gorkota in si pripravil rahlo gredo, loti se lonca od vrha, in vesel bodeš. Kaleči orehi šli bodo iz peska brez škode vrsta za vrsto.

Kakor so stali v lonci, tako jih posadi v gredo, in nastavili bodo lepe ravne srčne korenine, ki se, mehke kot koren, pri prvem presajenju drugo ali tretje leto zeló prirežejo, stranski laski pa se položé razdeljeni na vse strani v zemlji. Tako se pri prvem presajevanju še le zastavijo korenine. Da je presajen oreh mehkeji in bolj plemenit, je znano.

Kadar se taki orehi presajajo, se jim vzamejo pri deblu vse druge mladike, razen srednje, katera se neprirezana hrani za vrh. Oreh se vsako leto obrezuje na šibo, in se presaja obrezan na šibo. Oreh ljubi rahlo zemljo. Orehi pa se ne smejo saditi po zaraščenem svetu, kjer jih prevelika trava zamorí ali pa kosa poišče.

Sadimo orehe, da bodemo imeli lepo orehovo senco in da se bodemo igrali z orehi in se gostili z orehovo potico in z orehovimi kolači! *)

Pouk in zabava.

Novice

pa

Dr. Janez Bleiweis.

Non omnis moriar.

Horac. III. 24.

Smrt je težka! — vzdihnil mi je otec Slovenskega naroda, kadar sem bil zadnji večer 28. nov. 1881. l. pri njem po slovó.

Smrt je težka, zadnja ura huda, to čuti vsak, celó pravični, kajti je kazen. Vendar — non omnis moriar — tolažil se je póganski pesnik. Exegi monumentum aere perennius. Dovolj je spomina — Me pesmi pojó. Tako se je smel tolažiti i dr. Bleiweis: Me dela pojó!

Smrt je težka; vendar — vže pogani so slutili, da človek o smrti ne pogine ves, da duh živí dalje. Kar so oni slutili, kristjani vemo iz božjega razodenja ter verujemo, in to — non omnis moriar — je v veliko tolažbo vsakemu pravemu kristjanu.

Smrt je težka; vendar — blagor pravičnim, kateri v Gospodu umrjó, kajti njih dela gredó za njimi. „Le kar v srcu lep'ga stvari — Božja milost, obstojí; — Unstran sveta lepše žari, — Lepše se ponebesí.“ Ta poslednja tolažba — non omnis moriar — je v resnici blagovita, je torej najbolja.

*) Po L. Mencingerjevem spisu.

In v tem smislu vzel sem jaz slovo od umirajočega dr. Janeza Bleiweisa. — Ko mi je malo ur pred smrtjo govoriti jel o delih Slovenske Matice, o rečéh, v kterih naj mu bodem jaz oporoke njegove izvršitelj; potolažim ga, češ, pustite to, o teh stvaréh poskrbijo drugi. Vi ste delali dosta, storili za nas, za narod Slovenski toliko, da nam ostanete vedno v spominu, da Vam hvaležni bodo mlajši; ali sedaj, pravim držeč ga za roke, sedaj izročite se le Bogu, ter ga prosite, da tudi On sprejame Vaš trud, da tam ne bo zastoj, in Gospod naj blagoslovi Vaše delovanje! — in poljubivši ga na lice odidem; on pa ugasne še tisto noč.

Bilo je l. 1878., o svečanem LXX. godu njegovem, da sem poklonil mu tedanjega Jezičnika rekši, da dr. Janez Bleiweis je na slovstvenem polji narodu Slovenskemu prav res Vodnik II. — Postal nam je to vzlasti po „Novicah“.

„Lublanske Novice“ — to je bil prvi časnik slovenski, ki je izhajal od l. 1797. do 1800. in ga je vredoval Valentin Vodnik. Po tem časniku je dal dr. J. Bleiweis naslov listu, ki ga je l. 1843. jela na svetlo dajati c. kr. Kmetijska družba, in kteremu je njen tajnik prav do svoje smrti bil dejanski vrednik: „Kmetijske in rokodelske Novice“.

Delovanje ranjkega je slavno, in opisovali so je že in bodo še drugi; jaz se v naslednjih razpravah obračati hočem le na to, kaj nam je spisal in kako ali ktere pomembe nam je v slovstvu slovenskem in posebej v jeziku našem dr. Janez Bleiweis (r. 19. nov. 1808 v Kranju, u. 29. nov. 1881 v Ljubljani) vitez Trsteniški.

Verske, državljanske in domače zadeve pri judih. *)

Kraj, na katerem se je imel postaviti tempelj, je bilo višavje Moria; z začetka je bil to strmen in rogljat grič, Sionu in Akri na vzhod. To je bilo višavje, kjer se je bil angel prikazal Davidu ob časi strašne kuge; v zahvalo je tam kralj Bogu daroval žgavni dar. Tukaj je tudi svoje dni Abraham pripravljen bil darovati Izaka. Ker je pa bil grič Moria na vse strani strm in rogljat in na njem ni bilo prostora za tempelj in preddvore, podzidali so višavje od vznožja do vrha, da so dobili potrebnega prostora. Prepadi so bili globoki po 400 vatlov, te je podzidal in poravnal Salomon do vrha, kjer je stal tempelj in vnanji preddvor. Te velikanske podstave in preddvor z njih lopami in vrati so stale več dela in truda, nego tempelj sam. Podlaga so jim bile velikanske klade iz rezanega kamna; izdelali so jih zunaj Jeruzalema, na mestu so jih kar skladali, ni jim rabilo kladivo niti mort ali cement, klada je klado nosila. Zato se nima mo čuditi, ako beremo v sv. pismu, da je tam delalo 10.000 delovodjev, 70.000 nosačev, 80.000 kamnosekov in da je bilo paznikov 3300. Temi pa še prištevamo delavce, katere je poslal Hiram iz Tira, ki so pomagali Salamonovim ljudem. Opomiti gre tukaj, da so se ti delavci pri zidanji vrstili. Tako so delali pri tem templji judje in pogani, ker tudi pogani so bili tam uslišani.

Tempelj sam na sebi je bil 60 vatlov dolg, 30 vatlov visok in 20 vatlov širok, t. j. v svetlobi ne vštévši zidovja. Strop je bil iz cedrovega lesa; na spredaj se je tempelja držala lopa, ki je nadkrilovala tempelj kakti stolp. Pred njo sta bila velikanska stebra, Joahim in Boc. Kakor je imel sveti šotor, ki ga je postavil Mozes tri glavne prostore, preddvor, sveto in najsvetejše, takisto je bil predelen tudi tempelj.

Salomonov tempelj je obdajal znotranji dvor al svečeniški preddvor, sklepal ga je zid 3 metre visok. Od tod je bilo 24 stopnic do lope (t. j. tiste lope, ki je nadkrilovala

*) Glej lánskega „Tov.“ 1 Ured.